

„Örök dicsőség és tisztelet a hősöknek”

(Szabó Tamás szobrással Rojkó Annamária beszélget)

Akár egy megelevenedett bástya, sodronyinges katonái összezárt embertoronyként követik Zrínyi Miklóst. Szakállas arcukon nincs nyoma a félelemnek, tudják, hogy hová mennek. Lándzsáik az égnek merednek, így lépkednek a szigetvári vár eltökélt kapitánya mögött. Még néhány mozdulat, talán egy-két perc lehet hátra, és a maroknyi csapat kitör a várból. A hős vezér és katonái bronzba öntött szobrát – Szabó Tamás Munkácsy-díjas szobrászművész alkotását – szeptember 7-én, Szigetvár ostromának 450-ik évfordulóján avatják fel a magyar, valamint a horvát és a török államfő jelenlétében. A képzőművész-szel, a Magyar Művészeti Akadémia tagjával, néhány nappal a szobor helyszínre szállítása előtt beszélgettünk.

– *Miután Szigetvár polgármestertől felkérést kapott a szobor elkészítésére, milyen módon azonosult a témával?*

– Idén januárban dr. Vass Péter polgármester úrral bejártuk a város emlékhelyeit, és a séta során megmutatta, hogy a vár melyik részén képzelik el a szobrot. Gondolkodni kezdtem, és megérintett a hely szelleme. Az ostromról nem maradtak fenn korabeli képi ábrázolások, de léteznek történelmi leírások. A krónikák nyomán elképzeltem, hogy mit érezhettek a várvédők, akik életük árán sem voltak hajlandók megadni magukat.

– *Hogyan zajlott az ostrom?*

– Abban az időben Szigetvár egy mocsaras terület közepén, hármas

erődrendszerként épült fel. A templom és az óváros, az újváros és a vár, valamint a belső vár, azaz a központi erőd alkották a település egészét. A Szulejmán vezette török sereg a belső várba szorította vissza a védőket. Zrínyi nem kapott segítséget I. Miksa királytól, ezért mindössze kétezer-öt-száz fős – horvát és magyar végvári vitézekből toborzott – védősereggel készült az ötvenezres szultáni had ellen. A hússzoros túlerő ellenére, két hónapon keresztül sikerült feltartaniuk az ostromlókat. A védők a híres „kirohanás” után sem adták fel, az utolsó emberükig kitartottak.

– *Milyen művészi, művészettörténeti előzményekből táplálkozik az ön által készített szobor?*

– Előzetesen természetesen tanulmányoztam a 17. századi festészet kiemelkedő művészeinek alkotásait, Velázquez és az itáliai mesterek csataképeit. Számos művészettörténeti hivatkozás fedezhető fel a kompozícióban, többek között a katonák alakjaiban ott rejtőznek Michelangelo rabszolgafigurái. A dárdaerdő saját pályám utolsó évtizedére, az úgynevezett „szöges korszakomra” utal. Szerettem volna klasszikus elemeket hordozó, ugyanakkor figyelemfelhívó, 21. századi szobrot készíteni. A mű egyik részét Zrínyi, a főalak, a másikat a katonákból álló tömeg alkotja. Ez utóbbit látványban jócskán megnöveli a 27 darab dárda és a fejeken viselt sisak. Az 550 évvel ezelőtt történt hősi helytállást szimbolikusan közelítettem

Szállítás előtt Szabó József öntészetében (Fotó: Sal Antal)

meg, ezért fontos az alakok lelkiállapotának kifejezése. A szobor a községről és az áldozatvállalásról szól, rajta latinul olvasható a felirat: „Gloria et honore potentes” – Örök dicsőség és tisztelet a hősöknek.

– *Milyen technikai megoldásokkal dolgozott?*

– Hagyományos bronztechnikát alkalmaztam, a nehézséget inkább a rövid határidő jelentette. A mintázástól a kivitelezésig mindössze négy hónap állt a rendelkezésünkre. Az utolsó időszakban a szoboröntőde szakemberei napi 12-14 órát dolgoztak, hogy a szobor elkészüljön.

– *Korábbi köztéri munkái közül jó néhány, többek között a salgótarjáni 1956-os emlékmű, az egykori budapesti gettóban található Carl Lutz-emlékmű, vagy a pesti Duna-parton álló Roma holokauszt emlékműve is erős empátiáról és történelmi felelősségérzetről tanúskodik. Tart valamilyen kapcsolatot az elkészült művekkel? Visszajár ezekre a helyszínekre?*

– A Dob utcai Carl Lutz-emlékművet megnéztem néha. Sokkal fájóbb, ha azért kell mennem, mert megrongálták valamelyik szobrot. Így járt Szentendrén a Barcsay Jenő-portrém, amelynek kétszer leverték a szemüvegét és elvitték a botját. Többször tettek kárt az '56-os emlékműben és a Nehru rakparti Roma holokauszt emlékművében is.

– *Feleségével, Makó Andrea festőművésszel hosszú ideje a Százados úti művésztelepen él, és ott a műterme is. Milyen művészi örökséget és hagyományt jelent ez a több mint százasztendő helyszín?*

– A műtermem korábban Erdei Dezső, majd Herczeg Klára szobrászművész-éremtervezőké volt. Az otthonunkban egykor Kádár Béla festőművész lakott. Velünk szemben éltek a

huszadik századi magyar képzőművészet kiemelkedő alakjai: Medgyessy Ferenc, Kerényi Jenő, Kurucz D. István szobrászművészek és Czigány Dezső festőművész. A művésztelep, a nagy alkotók révén, ma is örzi szakmai közösségépítő erejét.

– *Wehner Tibor művészettörténész ezt írta önről: „Szabó Tamás legutóbbi években született alkotásai is tanúsítják, hogy a kortárs magyar művészetben szuverén egyéniségként alkotó művész, reneszánsz alkat. Nemcsak a tökéletes mesterségbeli felkészültség, a szobrászat, a festészet, a grafika párhuzamos, esetenként egymást átható, egymást inspiráló művelése miatt mondhatjuk ezt, hanem az archaizálás, az emberközpontúság, a figurativitás-érzés, a motívumhasználat, valamint a művek izzó atmoszférája miatt is.” Emlékszik még a pillanatra, amikor eldöntötte, hogy képzőművész szeretne lenni?*

– Tizenkét éves koromban, 1964-ben a salgótarjáni moziban láttam egy dokumentumfilmet, amelyben egy lány korsót formázott. Annyira megérintett ez az élmény, hogy a moziból már úgy jöttem ki: én is ezt szeretném csinálni! Kamaszkoromban, Salgótarjánban egy fantasztikus nemzedékkel indulhattam együtt, köztük volt Földi Péter festőművész és Snétberger Ferenc dzsesszmuzsikus. Ma már mindketten Kossuth-díjasok. A festést a zseniális Balázs Jánostól tanultam, majd jött a katonaság és a Képzőművészeti Főiskola, ahol üvegtervező művészként végeztem. Foglalkoztam kerámiával, az üvegen és a rézkarcon át a bronzöntésig, számos technikával. Emellett folyamatosan festettem, és festek ma is. Szobrászként szinte már kitúrta magam a műteremből, a képek azonban beleférnek egy mappába is.